

Şeyler ve Mekânlar

Burak KESGİN¹

Özet

Bu makale, Georges Perec'in otobiyografik özellikler taşıyan, 1960'lar Fransa'sında tüketim toplumunun yükselişi bağlamında döneminin ruhunu yansıttığı öne sürülen Şeyler adlı ilk romanını incelemeye çalışırken, Perec'le yolları kişisel olarak da kesişen Henri Lefebvre'nin "Mekânın Üretimi" düşüncesinin bir arada okunabilmesinin olanaklığı üzerinde durmaktadır. Makale, Perec'in metni ile Lefebvre'in görüşlerinin ilgili dönemde tüketim toplumunun yükselişine yönelik benzer bir eleştirel bakış açısı taşıdığını savunmakta, yaşamın giderek yalnızca tüketim ve metalar üzerinden kurulmaya başlanan bir şey olmaya başlamasının ilgili eleştirilerin ortak çıkış noktası olduğunu öne sürmektedir. Perec'in Lefebvre'nin görüşleriyle birlikte okunabilecek metni bağlamında, yükselen tüketim toplumuna ilişkin eleştirel bakışını, biçimden başlamak üzere zekice tasarlanan metnin dilinde ve kurarak ilerlenen metnin mekânsallıklarında da açıkça görmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Georges Perec, Şeyler, Henri Lefebvre, Yeni Roman, mekanın üretimi, tüketim toplumu ve gündelik hayat

Things and Spaces

Abstract

This article tries to study the first novel of Georges Perec, *Things: A Story of Sixties* which reflects the spirit of its age regarding to rising of the consumer society in 1960s with its autobiographical features. Meanwhile this article also focuses on a reading possibility of *Things* with the idea of *Production of Space* by Henri Lefebvre who has crossed their roads personally with Perec. The article supposes that Perec's text and Lefebvre's thought have similar critical point of view against the consumer society of the age. To build the life regarding just on basis of consumption and commodities has been supposed as their starting point both for their critical approaches. Perec's cleverly constructed text has a critical point of view against the rising consumer society in its form, its language and fiction of the spaces in the text as well as its content which can be read together with Lefebvre's ideas.

Key Words: Georges Perec, *Things*, Henri Lefebvre, nouveau roman, production of space, consumerism and daily life

Perec'in Prix Renaudot ödülünü kazandığı, otobiyografik niteliklere sahip, yayımlanan ilk romanı *Şeyler*, ilk bakışta baş kişileri olan Jerome ve Slyvie'nin öyküsünü anlatır gibi gözükmektedir. Öte yandan bu karakterlerle anlatılanın bireysel öyküler değil, yaşam tarzları, hayaller ve seçimlerle ortaya konan, ilgili kuşağın prototipinin bir yansıması olduğu savunulmaktadır. Romanda ortaya konulmaya çalışılanın, aynı ortak siyasi, kültürel ve materyalist değerler dünyasına sahip bir kuşağın temsili olduğu öne sürülmektedir². Başta mutluluk olmak üzere peşinden

¹ Yrd. Doç. Dr., Beykent Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, burakkesgin@hotmail.com

² Gascoine, David, *The Games of Fiction: Georges Perec and French Ludic Narrative*, Peter Lang, 2006, s. 125

koşulan her şey tüketim toplumunun nesnel dünyası tarafından şekillendirilmiş gibidir. *Şeyler* okuması yapılırken Henri Lefebvre'in *Modern Dünyada Gündelik Hayat'ında ve Mekânın Üretimi'nde* (*La production de l'espace*) dile getirilen kimi görüşlerin akla gelmesi olasıdır. Perce'in metniyle, Lefebvre'in görüşlerinde tüketim toplumuna karşı eleştirel duruş anlamında göze çarpan kimi benzerliklerin tesadüfî olmadığı da düşünülebilir. Birbirini iyi tanıyan, hatta bir dönem birlikte çalışmış biri genç, diğeri kariyerini kanıtlamış iki entelektüelin ilgili dönemde ortak bir alan olarak tüketim toplumunun yükselişine yönelik eleştirel tutumlar içeren metinleri, edebi ve kuramsal olarak ayrı gözükse de paralel bir okumanın olanaklı olduğu metinler olarak kabul edilebilir. 1936 doğumlu Perce, 1901 doğumlu Lefebvre tarafından o güne tanıştığı en gizemli genç adam olarak tanımlanırken, Perce'in özellikle de Lefebvre'in sofrta sohbetlerinde yabancılaşıma, edebiyat ve müzik hakkında konuştukları, bu kişisel ilişkinin başka alanlarda da sürdüğü aktarılmaktadır³. Fransız "Yeni Sol"u ve "Situationist International" sözü edilen bu keşişme noktalarından bazılarıdır. Öte yandan ikisinin doğrudan birlikte oldukları alan (*Şeyler*'in önemli temalarından biri olarak) pazar/tüketim araştırması saha çalışmalarıdır. Perce'in, 1960 yılında madencilikle uğraşan bir topluluğun gündelik yaşamını inceleyen ve 1961'de zengin bir çiftçi topluluğu üzerine (*Şeyler*'i yine hatırlatır bir araştırma konusu) çalışan iki ayrı araştırma ekibine Lefebvre tarafından dâhil edildiği de bilinmektedir⁴. Pazar/tüketim araştırması alanındaki gözlem ve tecrübelerinin Perce ve Lefebvre'in görüşlerinde hayatın giderek tüketim ve metalar üzerinden kurgulanmaya başladığı fikri üzerinde yoğunlaşmalarında etkili olduğu da öne sürülmektedir. Lefebvre, o dönemlerden itibaren değerlendirmeye başladığı bu yeni yapıyı, daha sonraları "Bürokratik yönlendirilmiş tüketimi toplumu" olarak adlandıracaktır⁵. Perce eleştirisini ise Lefebvre'den farklı olarak bir edebiyat metniyle yaptığı öne sürülebilir. Bu metnin, yani *Şeyler*'in biçimi de eleştiri konusu ettiği savunulabilecek bu alana göre tasarlanmış gibidir; zaten deneysel biçim denemeleri Perce'in ileride de sürdüreceği onu farklı kılan bir niteliği olarak öne çıkacaktır. Çalışmamızda Perce'in *Şeyler* metni Lefebvre'in görüşleri ve kavramsallaştırmaları da yer yer göz önüne alınarak, biçim ve mekânsal kurgular bağlamında ele alınmaya çalışılacaktır. *Şeyler*'in içine dâhil olduğu savunulan "Yeni Roman"a bakarak başlamanın ve ilerleyen bölümlerde de belki bu alana tekrar bakmanın anlamlı bir diğer bağlam sunacağı da düşünülmektedir.

Alain Robbe-Grillet'e göre "Yeni Roman" (Nouveau roman) bir ekol, sadece belirli bir fikir çevresinde bir araya gelmiş bir topluluk olarak nitelendirilemez. "Yeni Roman", yazarlarının ayrı ayrı yeni roman biçimleri aradığı, insanın duyumsadığı dünyayla bağlantılarını yeni bir biçimde anlatmaya çalışan, kısaca yeni bir insan oluşturmaya deneyen bir çaba olarak değerlendirilmelidir. Grillet'e göre bugünkü dünyaya gözlerini kapayan bir anlayış yeni dünyalar ve yeni insanı kurmamız açısından engeldir⁶. Lefebvre ise daha sonra tartışmaya çalışacağımız yaklaşımını açıklarken "Yeni Roman"a da değinerek, bu "şeyin" nesnelere üretimini bir kenara bırakılarak, nesnenin kendisinin bir gösteriye dönüştürüldüğü bir nesnel açıklık olarak sunulduğunu söyler. Ona göre yazı, gündelik hayatın kayda geçirilmiş ve düzenlenmiş olarak sunulduğu, zamanın olmadığı yerde kalıcılığın sağlandığı gündelik hayatın kendisidir⁷. Yeni Roman'ın iki farklı yönünü ele alan, önemli ölçüde de birbirini tamamlayan bu iki görüş açısından baktığımızda *Şeyler* dile getirilen nitelikleri açık biçimde taşır gözükmektedir.

Şeyler, idealize edilmiş bir mekânı kurarak başlar işe. Bu mekân sanki mutluluğun, huzurun cisimleşmiş halidir. Klasik romandaki gibi tasvirler ya da imgelerle kurulan bir mekân değildir, yazarın kura kura ilerlediği bir mekânsallıktır söz konusu olan. Kullanılan koşullu zaman kipleri geçmiş, şimdiki zaman ya da geniş zamanı değil koşullu bir zamansallığı işaret eder. Bu zamansallık anlayışı tam da "Yeni Roman" tarzına uygun biçimde gözükmektedir. Fink'in de belirttiği gibi metnin başında anlatılan bu ev arzulananın tahayyülüdür ve Perce neredeyse pornografik

³ Bellos, David, George Perce: A Life in Words, David R Godine, 1993, s. 192-194

⁴ Lefebvre, Henri, Writing on Cities, Çev: Eleonore Kofman & Elizabeth Lebas, Blackwell Publishing, 1995, s. 15

⁵ A.g.e, s.16

⁶ Robbe-Grillet, Alain, Yeni Roman, Çev: Asım Bezirci, Ara Yayıncılık, İstanbul, 1989, s.31

⁷ Lefebvre, Henri, Modern Dünyada Gündelik Hayat, Çev: Işın Gürbüz, Metis, 2007, s. 17

biçimde onu betimler⁸. Bir diğer açıdan bakıldığında bunu biraz da bir reklâm metnine benzer bir biçimde yapar. Çünkü zaman metnin içinde hem var gözüktür, hem de yoktur, yukarıda da belirttiğimiz gibi yüklemli koşullu geniş zaman kipleridir, zamanın olmadığı yerde Lefebvre'in de belirttiği gibi gündelik hayat, ilgili metinde gündelik hayatın nesnelere mekânsallığı ve kalıcılığı oluşturan ilk bağlam olarak karşımıza çıkar. Perec daha metnin başında hayalleri süsleyen, yitik bir mekânın nesnelere anlatırken Grillet'in dediği gibi dünyada gerçek olana gözlerini kapamaz ve ideal olan bir dünya tasavvurunu adım adım "kurarak" (daha önce var olanı, tahayyül edilmiş olanı tasvir ederek değil) nesnelere üzerinden kurulacak bir metnin, dahası bir hayatın ilk görünümünü ortaya koyar. Mekânsallık öyle kusursuz kurulacaktır ki, hayatlar da bu mekânsallığa uygun biçimde mükemmel olacak, ya da bu mükemmel hayat bu mükemmel mekânın kurulmasını sağlayacaktır. Perec'in romanın karakterlerini tanıtmadan ya da detaylandırmadan anonim bir ifadeyle onları bu mekânın içine yerleştirmesi, anlatının yalnızca Jerome ve Sylvie'yi içermediğini de düşündürebilir. Grillet'in de belirttiği gibi "Yeni Roman"da kahraman, yazarın öne sürdüğü yorumlarla aralıksız izlenen, güdülen ve yıkılan geleneksel kahramandan giderek daha uzak ve silik hale gelecektir. Perec'te de metnin başında nesnelere üzerinden kurulan bu gerçek mekânsallık içinde kahramanlarını hemen bir yere koymadan, hatta isimlerini bile anmadan sayfalar boyunca belirsiz, genel kişileri anlatırken, öne çıkardığı nesnelere, nesnelere üzerinden yaşamın geneli vardır. Gerçek kişilerle sonradan tanışılır. Geleceğin roman yapısında nesnelere "bir şey" olmazdan önce, "var" olacaklardır, onları birer avadanlık gibi kullanmaya çabalayan anlayışa karşın katı, değişmez biçimde var olacaklardır⁹. Bu açıdan bakıldığında, her ne kadar *Şeyler*'in asıl konusu tüketim kültürünün "boşluğunun" eleştirisi gibi gözüktür de, Perec buna karşı çıkararak amacının "reklâm dilinin bize yansıyan dilini" yaratıcı biçimde sorgulamak olduğunu belirtmiştir¹⁰. Belki de bundan yukarıda da belirttiğimiz gibi neredeyse birer reklâm metni gibi tasvirler yapar ve nesnelere ticari niteliklerini, markalarını çekinmeden hatta açıkça vurgulayarak bir dil yaratır. Yeni roman sanatı da zaten böyle bir çabayı öngörmektedir, içe dokunan, benzetmeye yaslanan, büyüleyen sözcükler karşısında bilinçli kimselerin duyduğu tiksinden arttığını belirten Grillet, ölçmekten, yerleştirmekten, sınırlandırmaktan, betimlemekten hoşlanan tasvir edici yeni bir yolun yeni romanın gücünün kaynağı olduğunu söylüyor¹¹. Dolayısıyla nesnelere, günlük yaşamdaki her türüyle yeni romanın konusu olmaktadır, Perec'in anlattığı dönem madem tüketim kültürünün iyice yükselmeye, öne çıkmaya başladığı bir dönemdir o halde nesnelere de bu kültür içinde, ticari vurgularıyla belirtilmelidir. Bu yüzden yeni roman eskiden olduğu gibi bu nesnelere birer araç gibi betimlemekle yetinmeyerek onları yazının temel öğesi olarak görmektedir. Çünkü eskiden nesnelere onlara sahip olan insanlarla ve sahipleri arasında kurulan bir özdeşlikle varken yeni romanda nesnelere de durumu belirleyebildiği yeni bir yaklaşım söz konusudur. Durumu belirleyen, ticari nesnelere, markalar, gündelik hayat içinde var olan her şeydir aslında. Bundan dolayı Perec'in romanında karakterler nesnelere sahip olduklarını sanırlar, oysa belki de nesnelere, daha doğrusu genel anlamıyla gündelik hayatın oluşturduğu bir mekân onlara sahiptir. Jerome ve Sylvie metin boyunca davranışları, kararları ve durumları gündelik hayata bağlı bu mekânlara bağlı ortaya çıkmaktadır. Öyleyse *Şeyler*'e daha yakından bakabilmek için Jerome ve Sylvie üzerinden karakter, dönem tahlillerine girmek yerine romanın mekânları üzerinden metni anlamaya çalışmak daha uygun bir çaba gibi gözükmektedir.

İlk mekân yukarıda da bahsettiğimiz neredeyse mikroskobik biçimde betimlenen idealin tasavvuru bir evdir. Bu ev, klasik bir roman tasvirinden ziyade bir senaryo, belki bir reklâm filmi gibi okunabilecek bir dille anlatılır. Pahalı, zevkli ve eklektik bir dekorasyon anlayışı-na göre tasavvur edilen bu ev kendi başına aslına var olmadığı bunun bir idealize edilmiş mekân

⁸ Fink, Robert, *Repeating Ourselves: American Minimal Music as Cultural Practice*, University of California Press, 2005, s. 100

⁹ Grillet-Robbe, s.45

¹⁰ Fink, Robert, s. 99

¹¹ Grillet-Robbe, s.48

tasavvuru olduğu öne sürülebilir. Aslında yalnızca bir ideal olarak bu ev, sanat eserleri, pahalı mobilyalar, geniş ve çeşitli odalar, alanlarla vardır ve bu bütündeki tek tek nesnelere çoğu, dünyanın o gündelik yaşam nesnesinde ticari olarak en yetkin ülkelerinden toplanmış kusursuz bir zevkin ve zenginliğin göstergesidir adeta. Bu mekân yazarın, silik olarak içine yerleştirilmiş olan kişilerinin ütopyasıdır sanki. Buna karşın metnin geri kalanındaki karakterlerin mekânlarıyla da zıtlık oluşturacak bir mekândır burası. İçeride yaşanan gündelik hayat son derece keyifli, bir o kadar da konforludur ki, ileriki bölümlerde ele alınacak kişilerin yaşadıkları hayatların zıttıdır neredeyse. Perec'in sözleriyle bu mekân, olanakların, arzuların her zaman, her noktada uyuşacağı bir yerdir ve bu denge mutluluktur¹². Bu dengeye sahip olan bu mekân da mutluluğun mekânıdır. Mutluluk bir duygu durumu olarak değil, doğrudan nesnelere ve mekâna bağlı bir durum olarak dile getirilmiştir sanki. Oysa gerçek olanda mutsuzluk vardır, çünkü arzulanan nesnelere ve olanaklar bir uyum içinde değildir. Olanakların yetersizdir dolayısıyla ulaşılamayan nesnelere vardır. Mutluluk, Perec tarafından nesnel ve gündelik hayata ilişkin mekânsal bir biçimde kurgulandıktan sonra hikâyenin ana karakterlerinden biri olan gerçek mekâna yani Paris'e geçilir.

Metnin ikinci ana mekânı olarak Paris, ışıklı, zengin bir yerken, aynı Paris içinde hala silik olan karakterlerin yaşadığı ev, temel, basit gereksinimleri bile karşılayamayan günlük hayatın önemli bir unsuru olarak, önceki bölümde tanıtilen hayalî evin tam zıttıdır. Paris geniş, zengin bir mekânken, onun içinde yer alan ev, sanki onun dışındaymış gibi hiç bir şey yapılmadan öylece bırakılmaya mahkûm ufak ve boğucu bir mekândır, belki de karakterlerin bu kadar bunalmış, bezgin ruh halleri bu mekânsallık nedeniyle böyledir, ya da bu ev belki de karakterlerin gerçek ruhudur. Çünkü kişiler kendilerini bu boğucu mekândan kurtarmak isteyerek zengin Paris'e atarlar sürekli. Paris'te aslında kerameti kendinden menkul bir mekân olarak değil, vitrinleriyle, vitrinlerdeki arzu nesnelere var olan bir mekândır. Onların parçası olmak istedikleri aslında mekânın kendisi değil, sahip olunmak nesnelere gibi de gözükmektedir, mekânsallık bu arzu çevresinde gelişmektedir belki de. Bu yüzden Perec'in mekânı ve karakterleri bu nesnelere üzerinden tanıttığı ve anlattığı düşünülebilir. Mahaller bile sahip oldukları mağazalar, cafeler ve barlarla vardır. Yabancı ülkelere, rastlantısal olmayan biçimde özellikle İngiltere ve Amerika'ya ilişkin hayalleri bile mağazalardan, bit pazarlarından alınan giysilerle mekânsallığını kazanır gözükmektedir. Bu anlamıyla mekânsallığın nesnelere ve gündelik hayat, özellikle de tüketim üzerinden kurulması Lefebvre'in mekânı bir sosyal pratik, üretim olarak gören fikrine de oldukça yakın gözükmektedir. Bu noktada Lefebvre'in görüşlerine kısaca değinmek yararlı gözükmektedir. Bu bağlam bize çalışmanın geri kalanı ve ilerisi için de yararlı bir çerçeve sunabilir. Lefebvre, mekânsal pratik (spatial practice) kavramını açıklarken bir soruyla işe başlar. Neo kapitalizmin altındaki mekânsal pratik nedir? Bu mekânsal pratik, algılanan mekânla, gündelik gerçeklik (gündelik rutin) ve kentsel gerçeklik arasında yakın bir ilişki somutlaştırır. Kentsel yaşamda iş için, özel yaşam için ve eğlence için ayrılan yerler ve bağlantılarla bağlı olarak¹³. Sinema, resimlerin, sembollerin sanatı olarak bir anlamda temsili mekânlar kuran bir alan olarak kabul edilebilecekken *Şeyler*'de de sinema gündelik hayat içinde önemli yer tutar. Buradan metne dönülecek olursa yan bir mekân olarak sinema hem eğlencenin, geniş Paris'in içinde sanatın da tüketildiği bir mekân olarak karşımıza çıkar. Sinemanın bu denli sevilmesine yapılan vurgu aslında bir anlamda, Grillet'in "Yeni Roman"ında sinemayla ilgili vurgusuna da uygun düşer gözükmektedir, sinema yeni romancıları kendine çekmektedir çünkü filmin yapısı eşyanın gerçekliğine pek dokunmaz, buna karşın bütün imgelemi canlandırma olanağı tanır¹⁴. Perec'in metnindeki bu vurgusunun da tesadüfî olmadığını düşünmek de olasıdır. Mekân konusuna dönecek olursak, zengin ve keyifli Paris'in, olanaklarından giderek yararlanamaz hale gelen karakterler için (arzulanan hayatın ve sahip olunmak istenen nesnelere giderek sahip olunamaz hale gelmesiyle)

¹² Perec, Georges, *Şeyler*, Çev: Sevgi Tamgüç, Metis, İstanbul, 2007, s. 14

¹³ Lefebvre, Henri, *The Production of Space*, Çev: Donald Nicholson-Smith, Blackwell, 1991, s. 38

¹⁴ Grillet-Robbe, s. 92-95

giderek boğucu, sıkıcı bir yer haline geldiğini görüyoruz. Perec'in de belirttiği gibi, restoranların yemek listeleri, terziler, şarküteriler, seyahat acenteleri roman kişilerinin "gerçek dünyasını" oluştur, onların umutları ve korkuları orada yatmaktadır¹⁵. Yani mekânsallık bu nesnelere ve gündelik hayatın ilişkilerinde, olanaklarında üretilir. Paris, bu anlamda romanın kişilerinin vazgeçilmez ana mekânlarıyken, o mekânsallık içindeki var olabilme olanaklarını koruyabilmek için paraya ihtiyaç duyarlar bu macla yeni ve farklı bir mekâna yolculuk başlar.

Metindeki üçüncü ana mekân Fransa kırsalıdır, şehirli bir yaşama sahip roman kişileri, farklı nesnelere ve farklı üretim-tüketim ilişkileri içinde kurulmuş taşra mekânında, yeni bir tahayyül onları karşılar; taşranın farklı zenginliği. Mekânın sosyal pratikler üzerinden kurulan bir kavram olduğunu düşüncesini de yineleyerek, roman kişilerinin buradaki arzuları, hayalleri değişime uğrayarak mekâna uygun bir tahayyül halini alır. Paris'teki arzu nesnelere taşrada, taşraya ait zenginlikler olarak kurgulanırken, hem tüketim hem de üretim (dolayısıyla bir zenginlik nesnesi, bir meta olarak) nesnesi olan çeşitli tarım ürünleri, gıdalar ve doğa bu mekânsallığın zenginlikleri olarak öne çıkar. Bu gezi yukarıda da ele aldığımız Lefebvre'nin Fransa taşrası üzerine Perec'in de dâhil olduğu ekibin gerçek deneyimine benzer bir gezidir. Paris'teki vitrinlerin, giyim kuşamın nesnelere Fransa'yı şehriyle ve taşrasıyla, zenginlikleri, gündelik hayatları ve nesnelere üzerinden kişilerinin gözünden mekânsallaştıran Perec, birinci bölümü tamamlar ve tamamen farklı yeni bir durumu, gündelik hayatı dolayısıyla yeni bir mekânı ele alır.

Dördüncü mekân, kişilerin Paris'te de taşrada da tutunamamaları üzerine gittikleri eski sömürge Tunus'taki Sefakis şehridir. Çalışmak üzere Sefakis'e yerleşen Jerome ve Sylvie, Paris'te rahatsızlık duydukları, boğuldıkları küçük eve zıt biçimde geniş bir mekâna Sefakis'te kavuştukları halde burayı da büyük ve çıplak bulurlar. Bu noktada Perec'in ve karakterlerinin mekân anlayışının fiziksel olmadığı bir kez daha ortaya çıkar. Karakterler alıştıkları nesnelere, gündelik hayattan ve en önemlisi de sosyallikten uzakta oldukları için bu kez genişlikten bunalırlar. Bu yeni mekânı, eski mekânlarından nesnelere doldurup, fiziksel olarak anlamlandırmakları bu yeni nesnelere üstünden anlamlandırmaya çalışırlar. Hatta öyle ki alıştıkları eski nesnelere yarattıkları küçük alan dışında evin diğer bölümlerini soğuk, bazılarını düşman bellerler. Kendi nesnelere oluşan korunaklı bölgeyi çevreleyen tüm mekânlar, evin geri kalanı, bahçe, tüm şehir onlara yabancı gelir. Mekânsallığın nesnelere ve onlarla bağlantılı, onlar tarafından çevrelenen gündelik hayatla anlam kazandığı karakterlerin Sefakis'teki durumundan çok daha açık biçimde ortaya çıkar. Şöyle ki tanımadıkları, tanımak istemedikleri nesnelere bulunduğu eski şehre onlarca kez giden Jerome ve Sylvie, ne bu mekânı anlamak için bir çaba içine girer, ne de Paris'teki çabalarına benzer biçimde onun bir parçası olabilmek için. Bu mekân onlar için neredeyse yoktur, çünkü tecrübe edilen ya da yaşanan bir şey değil yalnızca izlenebilecek soyut bir şeydir. Karakterler için mekânsallığın az da olsa somutlaşması, ancak şehrin Avrupalı kısmına döndüklerinde, oturdukları kafede içtikleri Coca Cola ya da okudukları Le Monde aracılığıyla sağlanır. Bu somutlaşma ise yalnızca nesnelere aslının, orijinalinin bulunduğu mekâna karşı duyulan bir his olarak ortaya çıkar gözükmemektedir, çünkü Sefakis'teki nesnelere ve gündelik hayat onların mekânsal kurgusunun olanaklarını sağlayamayacak denli kıttır ve bu kıtlık onlar için neredeyse yaşamın durmasıyla eş anlama gelmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi Perec'in karakterleri için gerçek dünya, restoran menülerinden, terzilere, şarküterilerden, sinemalara uzanan bir nesnelere, arzu nesnelere toplamına, bütününe eşittir. Bu mekânsallığın kurulumadığı Sefakis'te umut ve korkularını neredeyse tümüyle yitiren Jerome ve Sylvie varlıklarını sorgular hale gelirler. Çünkü onlar varlıklarını, kafalarında çoktan kurulmuş gündelik hayat ve nesnelere çerçevesindeki mekâna borçlu hissetmektedirler. Bu yabancı mekân yanında, onların aşına olmadığı, anlam veremedikleri, onların tahayyülünde zenginlikle bağdaşmayan nesnelere karşı duydukları ilgisizlikle de Perec tarafından, zihinsel bir çoraklık olarak tanımlanmaktadır¹⁶. Tüm bunlara karşın Fransa kırsalına yaptıkları gezilerde olduğu gibi karşılaştıkları yeni bir

¹⁵ Perec, s. 64

¹⁶ Perec, s. 95

zenginlik bir mekânı olan Hammamat'taki ev, Jerome ve Sylvie içinde bir şeyler kıpırdamasına, yeni bir arzu nesnesinin duyumsanmasına yol açar ama bu kısa tecrübe de onların varlıklarını tekrar, eskisi gibi hissetmesine yol açmaz. Perec, Sefakis'i karakterlerin arzularındaki nesnelere ve gündelik hayattan yani genel olarak mekândan tamamen koştığı, eski varlıkların yok olduğu bir mekân kurgulamış gözükmektedir. Jerome ve Sylvie bu bölüme kadar gündelik hayat bağlamında var olmuş kişiler olarak gözükse de buradan itibaren, bu öğelerin eksikliği ve mekânsallığı dolayısıyla da varlıklarını yitirmiş gibi gözükmektedir. Son bölüm, ise başlangıçta olduğu gibi kurgusal biçimde ideal olanı betimler, dil olarak ise bir seyahat acentesi reklâm metnine benzemektedir. Romanın karakterleri bu dil ve mekân içinde yeniden diriltilir adeta. Karakterlerin muzaffer biçimde geriye, Sefakis'ten Paris'e dönmeleri adeta bir şölen gibi anlatılırken, Paris'e döndükten sonra yine aynı kısır döngüde kendilerini çaresiz hissetmeleri, hatta boşucu buldukları Sefakis'in bile zihinlerinde birdenbire güzelleşmesi ve son olarak da Bordeaux'da son bulacak yolculuktan önce evlerini geç de olsa tadil etmeleri zıtlıkları, çelişkileri ortaya koyan durumlar gibi gözükmektedir. Yine Sefakis'e gitmelerine zıt biçimde yaptıkları konforlu yolculuğu anlatan bir reklâm metni detaycılığında kullanılan dil, *Şeyler*'in Perec'in de söylediği gibi tüketim kültürünün anlamsızlığını ortaya koyan, onu eleştiren bir metinden öteye dönemin dilini, nesnelere üzerinden gündelik hayat bağlamında kurulan, kaçılması neredeyse imkânsız bir mekânsallığın eleştirisini yapmaktadır. Lefebvre'in reklâmın rolü için ortaya koyduğu şu ifade belki de Perec'in metni bağlamında yaptığımız çözümlere son bir söz olacak niteliktedir; "bu rol, gerçeğin, yani üretim ilişkilerinin üstünü örtmek, onları gizlemek, niteliklerini değiştirerek başka bir bağlama oturtmaktır."¹⁷

Kaynakça

- Bellos, David, George Perec: A Life in Words, David R Godine, 1993.
- Fink, Robert, Repeating Ourselves: American Minimal Music as Cultural Practice, University of California Press, 2005.
- Gascoine, David, The Games of Fiction: Georges Perec and French Ludic Narrative, Peter Lang, 2006.
- Lefebvre, Henri, The Production of Space, Çev: Donald Nicholson-Smith, Blackwell, 1991.
- Lefebvre, Henri, Writing on Cities, Çev: Eleonore Kofman & Elizabeth Lebas, Blackwell Publishing, 1995.
- Lefebvre, Henri, Modern Dünyada Gündelik Hayat, Çev: Işın Gürbüz, Metis, 2007.
- Perec, Georges, Şeyler, Çev: Sevgi Tamgüç, Metis, İstanbul, 2007.
- Robbe-Grillet, Alain, Yeni Roman, Çev: Asım Bezirci, Ara Yayıncılık, İstanbul, 1989.

¹⁷ Lefebvre, s. 112

